

MONITOR BASISVAARDIGHEDEN DRENTHE

Informatieblad met inzichten uit de Monitor Basisvaardigheden Drenthe. Voor iedereen die zich inzet voor betere basisvaardigheden. De monitor volgt ontwikkelingen rond de aanpak basisvaardigheden in de provincie en daarbuiten. **Met cijfers en verhalen.**

Hoe kan AI helpen bij de aanpak van laaggeletterdheid?

In dit informatieblad lees je hoe AI kan helpen bij de aanpak van laaggeletterdheid en met welke beperkingen en nadelen je rekening moet houden.

In Nederland hebben bijna 3 miljoen mensen beperkte basisvaardigheden. In Drenthe wordt het aantal inwoners dat moeite heeft met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden op meer dan 77.000 inwoners geschat (basisvaardighedeninzicht.nl, 2025). Mensen die moeite hebben met deze basisvaardigheden noemden we voorheen laaggeletterd. Tegenwoordig spreken we over basisvaardigheden omdat het zowel taal- als rekenvaardigheden en digitale vaardigheden omvat. Het werken aan basisvaardigheden is bovendien een oplossingsgerichte benadering, terwijl laaggeletterdheid uitgaat van een probleem en meer stigmatiserend werkt. Steeds vaker gaat het ook over gezondheids- en beweegvaardigheden.

Dagelijks werken organisaties zoals bibliotheken, taalhuizen, ROC's, welzijnsorganisaties en gemeenten samen om basisvaardigheden van inwoners te versterken. Kunstmatige Intelligentie (AI) kan hierbij helpen.

Voorbeelden van AI-tools

ChatGPT

Wat is het?

ChatGPT is een digitale AI-assistent voor tekst, afbeelding en video.

Te gebruiken voor:

ChatGPT kan je helpen bij het lezen, (her)schrijven en samenvatten van teksten. Ook kan je oefenen in het voeren van gesprekken met bijvoorbeeld een werkgever, woningcorporatie of gemeente.

Zo werkt ChatGPT:

Een vraag of opdracht voor ChatGPT noemen we ook wel een 'Prompt'. Een vraag of opdracht (prompt) aan ChatGPT formuleer je als volgt:

[opdracht] + [doel/format] + [beperking/voorwaarde]

Bijvoorbeeld

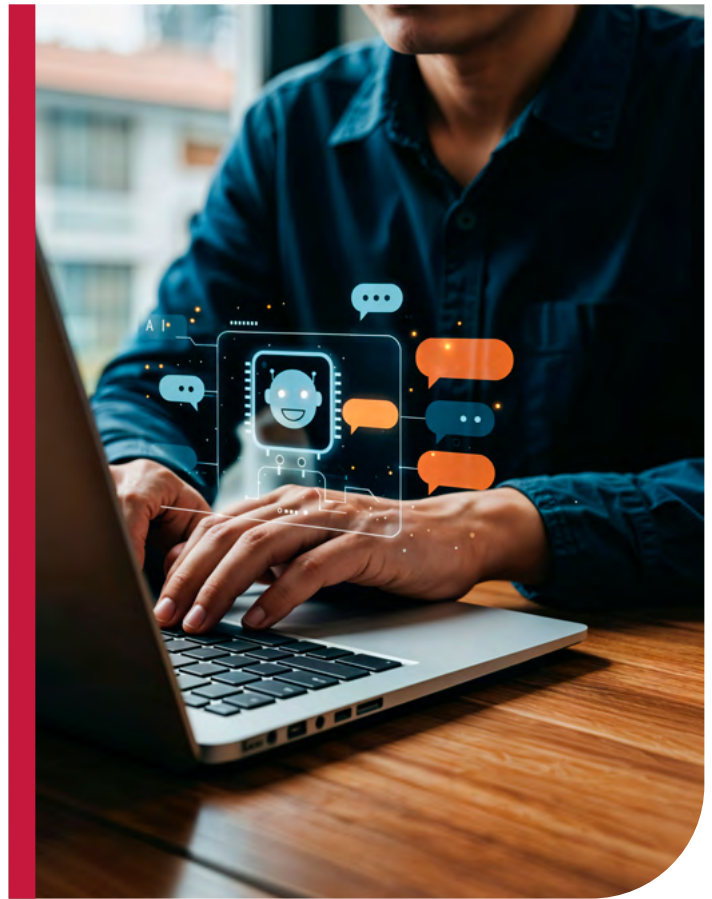
"Vertaal deze tekst naar het Nederlands en vat samen in maximaal 100 woorden"

Bijvoorbeeld:

- Leg deze brief uit in duidelijke taal (B1-niveau).
- Herschrijf deze email in korte zinnen en makkelijke woorden.
- Lees deze brief en geeft in korte stappen (puntsgewijs) aan wat ik moet doen.
- Leg stap voor stap uit hoe ik dit formulier moet invullen
- Vertaal deze tekst naar het Arabisch en vat samen in maximaal 10 korte zinnen.
- Lees deze nieuwsbrief voor.

Maar ook:

- Welke regelingen heeft de gemeente X voor inwoners met een laag inkomen.
- Wat is het leeraanbod voor volwassenen met beperkte basisvaardigheden in gemeente X
- Welke organisaties zetten zich in voor volwassenen met beperkte basisvaardigheden in de gemeente X.
- Bedenk een leuke en uitnodigende tekst voor een bijeenkomst voor inwoners met beperkte basisvaardigheden. Verwerk hierin de volgende informatie en voorwaarden:
- Maak voor de hierboven beschreven bijeenkomst een wervende poster op A4-formaat voor volwassenen met beperkte digitale vaardigheden.

Steffie

Wat is het?

Digitale assistent die moeilijke onderwerpen uitlegt in eenvoudig Nederlands, met beeld en stap-voor-stap uitleg.

Te gebruiken voor:

Praktische zaken die je in het dagelijks leven moet regelen of tegenkomt.

Bijvoorbeeld:

voor het regelen van zaken die te maken hebben met Geld, Gezondheid, Wonen, Werk, Vrije tijd, de Overheid en Computer en mobiel. Zo is er uitleg over DigiD en hoe je veilig internet gebruikt, maar ook hoe je een woning kunt zoeken. En er is uitleg over hoe je kunt stemmen bij verkiezingen. En een Kieswijzer van Steffie helpt te bepalen welke partij het beste bij je past.

Zo werkt Steffie:

1. Ga naar www.steffie.nl
2. Kies een onderwerp
3. Luister naar of lees de uitleg

Tip Ben jij op zoek naar eenvoudige uitleg over een bepaald onderwerp? Of: heb jij een onderwerp die je in makkelijke taal uitgelegd wil hebben? Geef dat aan op de website bij 'Steffie onderzoekt'!

Lees Simpel

Wat is het?

Maakt moeilijke teksten begrijpelijker en eenvoudiger.

Te gebruiken voor:

Brieven en informatie van organisaties, websites en folders.

Bijvoorbeeld:

Je maakt een foto van een brief en de Lees Simpel app vat in begrijpelijke taal samen wat er staat.

Zo werkt Lees Simpel:

1. Download de Lees Simpel App
2. Open de app
3. Maak een foto van de moeilijke tekst
4. Druk op 'ok'
5. Lees de makkelijke versie

Tip 1 Kies je taal - voor een vertaling van en naar een andere taal. Bijvoorbeeld een Nederlandstalige brief in simpel Engels, Turks, Pools, Arabisch, Oekraïens, Pools of Bulgaars.

Tip 2 Goed om te weten: je kunt je naam, adres of andere persoonlijke gegevens eerst zwart maken. De maker van de AI bewaart je brief maximaal 30 dagen.

Tip 3 Breng de Lees Simpel app onder de aandacht met flyers en posters. Deze zijn gratis te downloaden op www.leessimpel.nl/help-mee

Tolkie

Wat is het?

Lees- en schrijfhulp voor online teksten.

Te gebruiken voor:

organisaties die hun (website)teksten toegankelijk willen maken voor laaggeletterden, anderstaligen.

De leeshulp bestaat uit een voorleesfunctie, uitleg van moeilijke woorden en een simpele tekst functie die de tekst samenvat in makkelijke taal. Ook kan je de letters in de tekst groter maken. En de tekst kan vertaald en voorgelezen worden in een andere taal. De schrijfhulp zet jouw tekst om in simpele taal (A2, B1 en B2-niveau).

Bijvoorbeeld:

jouw website heeft een voorleesfunctie. Je kunt in de tekst volgen welk woord op dat moment wordt voorgelezen. Je kunt ook met de muis een tekst selecteren en laten vertalen naar een andere taal.

Aandachtspunten

- AI-oplossingen vereisen vaak een basis taalniveau en digitale vaardigheid.
- AI kan zeer overtuigend onjuiste informatie geven. Controleer altijd de feiten en vertrouw niet zomaar op de uitkomsten.
- Persoonlijke gegevens vragen om zorgvuldigheid en veilig gebruik van AI. Deel geen privacygevoelige informatie met publieke AI-toepassingen.
- AI kan onbedoeld vooroordelen en discriminatie overnemen en versterken. AI leert van bestaande data. Als die data vooroordelen bevatten, dan neemt het systeem die automatisch over.
- Mensen met beperkte basisvaardigheden hebben vaak meervoudige problematiek. AI houdt geen rekening met persoonlijke omstandigheden, emoties of thuissituatie.
- AI heeft een grote impact op het klimaat. Het verbruikt veel energie en water om getraind te worden en opdrachten uit te voeren. Een vraag aan ChatGPT kost tot 25 keer meer energie dan een Google-zoekopdracht.

AI werkt als ondersteuning, niet als vervanging!

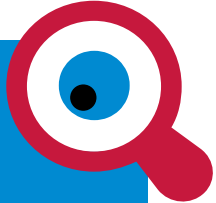

Zo werkt Tolkie:

1. Ga naar www.tolkie.nl
2. Bekijk een Youtubefilmpje met uitleg over de leeshulp op: [tolkie.nl/tolkie-leeshulp](https://www.tolkie.nl/tolkie-leeshulp)
3. Bekijk een Youtubefilmpje met uitleg over de schrijfhulp op: [tolkie.nl/schrijfhulp](https://www.tolkie.nl/schrijfhulp)

Tip *Benieuwd hoe toegankelijk jouw website is voor laaggeletterden? Bij Tolkie kan je een gratis analyse aanvragen van je website. Je ontvangt een uitlegvideo met tips, tops, adviezen én handige (gratis) tools.*

Wil je op de hoogte blijven van de Monitor Basisvaardigheden Drenthe?

Ontvang de [nieuwsbrief](#) van Trendbureau Drenthe

 [trendbureaudrenthe.nl/basisvaardigheden](https://www.trendbureaudrenthe.nl/basisvaardigheden)

Of neem contact op met onderzoekers:

Imke Oosting

 i.oosting@trendbureaudrenthe.nl

 06 835 690 63

Jessy Snip

 j.snip@trendbureaudrenthe.nl

 06 460 814 44

Ontvang de nieuwsbrief van het Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe of wordt Bondgenoot.

 info@naareengeletterddrenthe.nl

 06 83 26 84 58 (Hilde van der Zee)

 [naareengeletterddrenthe.nl](https://www.naareengeletterddrenthe.nl)